



HANNA LANGER, AGNIESZKA BAJOR

Modele współpracy bibliotek szkolnych i pedagogicznych na rzecz edukacji ustawicznej nauczycieli bibliotekarzy

Models of school and pedagogical libraries cooperation for the benefit of constant education of teacher-librarians

Abstract: Four basic models of cooperation between school and pedagogical libraries are presented. These libraries are considered as a part of a system in which the flow of information to a significant extent determines the quality and professionalism of the service of users, among whom are all teachers, learners and other persons related to education. In library practice the described patterns of cooperation usually are applied in a hybrid form combining the elements of at least two different models. The activating model, which assumes that the library stimulates the users' behaviours, and the reactive model, in which the library attempts to fulfil the users' needs, seem to be the most advantageous ones.

Key words: School library, pedagogical library, cooperation, teacher-librarian

Najbardziej aktywnymi użytkownikami informacji w społeczeństwie informacyjnym są uczniowie, którym należy zapewnić dostęp do wartościowej informacji i różnego typu mediów w odpowiednio wyposażonej „bibliotece prowadzonej przez dobrze przygotowanego nauczyciela bibliotekarza – specjalistę od książki, mediów, informacji” (D r z e w i e c k i, 2006, s. 298). Zgodnie bowiem z wytycznymi IFLA/UNESCO biblioteka powinna przygotować uczniów do „funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie, w którym coraz większe znaczenie ma informacja i wiedza. Biblioteka szkolna wyposaża uczniów w umiejętność uczenia się przez całe życie, rozwija ich wyobraźnię, przygotowuje do roli odpowiedzialnych obywateli” (P e m m e r S a e t r e, W i l a r s, 2003, s. 13).

Prawidłowe działanie bibliotek wpływa więc na rozwój koncepcji społeczeństwa informacyjnego i obywatelskiego. Biblioteki szkolne powinny przygotować uczniów do pełnego uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym. Potrzebne są zatem szkolne ośrodki informacji traktowane jako interdyscyplinarne pracownie wspierające proces dydaktyczno-wychowawczy szkoły. Równie ważne jest zapewnienie – szczególnie w przypadku braku stosownie wyposażonej biblioteki szkolnej – właściwej obsługi biblioteczno-informacyjnej nauczycieli.

Wobec ogromnego przyrostu zasobów informacji należy szczególnie docenić powstawanie nowych metod wymiany informacji między różnorodnymi systemami. Biblioteki szkolne i pedagogiczne są takim rodzajem systemu, w którym przepływ informacji w znacznym stopniu decyduje o jakości i profesjonalizmie obsługi użytkowników, a więc wszystkich nauczycieli, uczniów oraz osób związanych z systemem oświaty. Celem „edukacji staje się przygotowanie ludzi do aktywnego uczestnictwa w życiu politycznym, społecznym, kulturalnym kraju. Ludzie, którzy wykorzystają pełnię swych możliwości, rozwiną świadomość polityczną, odpowiedzialny indywidualizm, aktywność w kształceniu się. Przed szkołą staje zadanie wdrażania uczniów do samodzielnego uzupełniania wiedzy, podnoszenia kwalifikacji, do systematycznego uczenia się” (D r z e w i e c k i, 1991, s. 9), a przed biblioteką pedagogiczną – umożliwienie m.in. edukacji ustawicznej nauczycieli i uczniów.

Współpraca tych dwóch typów bibliotek resortu edukacji wynika także z podstawowych dokumentów regulujących funkcjonowanie bibliotek¹. Zapisano w nich m.in., że biblioteki placówek systemu oświaty służą realizacji programów nauczania i wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształceniu i doskonaleniu kadry pedagogicznej. Biblioteki pedagogiczne powinny wspierać działalność bibliotek szkolnych. Na bibliotekach szkolnych

¹ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach. Rozdział 7: Biblioteki szkolne i pedagogiczne. Art. 22. Dostępny w Internecie: <http://www.bn.org.pl/doc/ob.pdf>. [Dostęp: 22 XI 2007]; Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty. Art. 71. 4. Dostępny w Internecie: <http://prawo.vulcan.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=1>. [Dostęp: 22 XI 2007]; Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 kwietnia 2003 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych. „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” 2003, Nr 89, poz. 824.

i pedagogicznych spoczywa zatem obowiązek przygotowania młodych czytelników do właściwego gromadzenia i użytkowania informacji. Instytucje te muszą więc współpracować ze sobą, by ich działania odniosły zamierzony skutek. Zaznaczyć trzeba, że w praktyce od dawna zdezaktualizował się podział na biblioteki szkolne, przeznaczone przede wszystkim dla uczniów, oraz pedagogiczne, ukierunkowane na obsługę nauczycieli. Granice różniące środowisko użytkowników tych dwóch rodzajów bibliotek są płynne, bo przecież obie grupy uczestniczą w procesie edukacyjnym.

W relacjach między bibliotekami szkolnymi a pedagogicznymi można wydzielić kilka modeli; ich rozróżnienie wynika przede wszystkim z zadań postawionych przed publicznymi bibliotekami pedagogicznymi.

Model 1 – biblioteki pedagogiczne gromadzą i udostępniają dokumenty służące kształceniu i doskonaleniu społeczności edukacyjnej oraz informują o swoich zasobach

Biblioteki pedagogiczne są warsztatem pracy wszystkich uczestników procesu edukacyjnego, wobec tego podstawowym zadaniem tych instytucji jest gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie dokumentów przede wszystkim z zakresu pedagogiki, psychologii i dydaktyki poszczególnych przedmiotów nauczania i dziedzin pokrewnych. W dobrze zaopatrzonych placówkach znajdują się książki, w tym wydawnictwa informacyjne, takie jak encyklopedie i słowniki, informatory, bibliografie. Oprócz wydawnictw zwartych biblioteki pedagogiczne gromadzą wydawnictwa ciągle z interesującego użytkowników obszaru tematycznego. W bibliotekach pedagogicznych nie brakuje również nowszych typów dokumentów, np. kaset magnetowidowych czy płyt DVD z filmami edukacyjnymi i fabularnymi (np. adaptacjami literatury pięknej) oraz płyt CD-ROM z programami edukacyjnymi. Stanowią one istotną pomoc w działalności dydaktyczno-wychowawczej nauczycieli. W dobie reformy oświaty szczególne znaczenie mają także otrzymywane z Ministerstwa Edukacji Narodowej programy nauczania oraz podręczniki, materiały dydaktyczne do realizacji ścieżek międzyprzedmiotowych, nauczania zintegrowanego i blokowego. Z kolei pomoce nabywane w związku z awansami zawodowymi nauczycieli służą pedagogom we właściwym skompletowaniu i opracowaniu ich własnych dokumentów awansowych (K o - w a l c z u k, 2002, s. 8; T o b o l s k a, 2003, s. 11–12).

Dostęp do informacji o zgromadzonych zbiorach bibliotecznych umożliwiają katalogi – tradycyjne i elektroniczne (Online Public Access Catalog; zob. rys. 1.)².

² W systemie PROLIB można przeszukać zasoby: Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bydgoszczy; Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej oraz jej 4 filii: w Cieszynie, Milówce, Skoczowie i Żywcu; Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach; także katalog bibliotek pedagogicznych w województwie mazowieckim – Multi-OPAC korzysta z tego oprogramowania.

O ile katalogi biblioteczne odzwierciedlają stan posiadania zbiorów gromadzonych w bibliotekach przez wiele lat, o tyle prowadzone przez bibliotekarzy kartoteki zagadnieniowe (zob. rys. 2.), przygotowywane na podstawie artykułów czasopiśmienniczych, fragmentów wydawnictw zbiorowych czy wycinków prasowych, np. nowości, osobowe, repertuarowe, regionalne, materiałów niepublikowanych itp.³, muszą ukazywać najnowsze tendencje edukacyjne i wprowadzać hasła uwzględniające nowe metody nauczania i pojawiające się problemy wychowawcze, np. prawa dziecka, psychologia humanistyczna (A n d r z e j e w s k a, 1996, s. 89).

Standardową usługą prowadzoną w bibliotekach pedagogicznych powinno być także informowanie czytelników o nabytkach (zob. rys. 3.) w postaci wydruków ogłaszanych w biuletynach informacyjnych lub wykazów zamieszczanych na stronach domowych bibliotek. Na stronach WWW bibliotek pedagogicznych można odnaleźć spisy nowości książkowych⁴, wydawnictw ciągłych prenumerowanych przez bibliotekę⁵ czy zbiorów audiowizualnych⁶.

Podstawowy model współpracy bibliotek pedagogicznych i szkolnych, uwzględniający informację o zbiorach bibliotecznych, należy uznać za bierny, choć konieczny sposób oddziaływania na nauczycieli i uczniów, pozwalający bibliotekom na promowanie własnych zasobów.

Model 2 – biblioteki pedagogiczne prowadzą doradztwo merytoryczne dla bibliotek szkolnych

Zbiory biblioteczne oraz narzędzia informujące o zasobach pozwalają bibliotekom pedagogicznym na aktywne organizowanie doradztwa merytorycznego i metodycznego dla środowiska nauczycieli bibliotekarzy. Biblioteki pedagogiczne nie powinny jednak ograniczać się do proponowania tradycyjnych szkoleń

³ W Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Warszawie im. Komisji Edukacji Narodowej opracowuje się kartoteki zagadnieniowe: z pedagogiki i psychologii; metodyki nauczania poszczególnych przedmiotów; recenzji książek z zakresu pedagogiki, nauki o literaturze i dziedzin pokrewnych; przepisów prawnych dotyczących oświaty; biografii pedagogów i pisarzy. Z kolei Biblioteka Pedagogiczna Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku oferuje swoim użytkownikom kartotekę pedagogiczną „Oświata i wychowanie”, kartotekę metodyczną „Metodyka nauczania” oraz kartoteki merytoryczne z zakresu nauk humanistycznych, np. „Bibliotekoznawstwo”, nauk matematyczno-przyrodniczych, społeczno-politycznych i sztuki.

⁴ Na stronie np. Biblioteki Pedagogicznej w Pile, Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach, bogato adnotowane zestawienie nowości pedagogicznych wyborze za rok 2006 Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Warszawie im. Komisji Edukacji Narodowej.

⁵ Np. Wykaz aktualnie prenumerowanych czasopism z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej.

⁶ Np. Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Gdańskiej Macierzy Szkolnej w Gdańsku i Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach.

(np. z zakresu opracowywania zbiorów), bo takie – ze względu na zatrudnianie wykwalifikowanych bibliotekarzy szkolnych – nie znajdują powszechnego zainteresowania wśród pracowników bibliotek szkolnych.

Za przykład drugiego modelu współpracy środowiska bibliotek pedagogicznych oraz szkolnych może posłużyć przygotowany przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Komisji Edukacji Narodowej w Warszawie program biblioteczny, który skupia się na kilku zagadnieniach: integracji środowiska bibliotekarskiego, organizacji międzyszkolnych form doskonalenia poprzez np. dzielenie się wiedzą oraz podnoszenie jakości działalności biblioteki (także w zakresie metodyki prowadzenia zajęć)⁷.

Nauczyciele bibliotekarze otrzymują od bibliotek pedagogicznych znakomite narzędzia pracy, takie jak gotowe zestawienia bibliograficzne (rys. 4.), dotyczące najczęściej ważnych i aktualnych problemów dydaktycznych i wychowawczych oraz z zakresu metodyki nauczania poszczególnych przedmiotów⁸. Opracowywane przez bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych spisy bibliograficzne obejmują ważne i aktualne tematy, np.: *Poradnictwo zawodowe; Mandale w terapii i edukacji; Agresja w szkole; Zarządzanie wiedzą. Organizacja ucząca się; Psychoterapia – techniki terapeutyczne; Perswazja; Otyłość wśród dzieci i młodzieży*⁹, *Analfabetyzm – przyczyny zjawiska, rodzaje, zwalczanie; Awans zawodowy; Biblioteki narodowe na świecie; Kicz; Płeć – psychologia; Śląsk – kultura i sztuka. Zwyczaje i obyczaje; Twórczość literacka Karola Wojtyły – Jana Pawła II; Wychowanie patriotyczne*¹⁰. Część z nich z pewnością mogą wykorzystywać nauczyciele bibliotekarze podczas przygotowywania wystaw, akademii, spotkań z dziećmi i młodzieżą oraz opracowując własne kartoteki zagadnieniowe.

Równie cenne dla nauczycieli bibliotekarzy są przygotowywane w bibliotekach pedagogicznych wykazy materiałów repertuarowych, np. na stronie WWW Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi zamieszczono materiały związane ze świętami religijnymi (np. *Boże Narodzenie, Wielkanoc, Święto Zmarłych*; zob. rys. 5.), państwowymi (np. *Dzień Edukacji Narodowej, Narodowe Święto Niepodległości, Konstytucja 3 Maja*) czy szkolnymi (np. *Rozpoczęcie roku szkolnego, Zakończenie roku szkolnego, Pasowanie na czytelnika, Pożegnanie maturzystów*).

⁷ Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Warszawie. Program działalności Zespołu Samokształceniowego Nauczycieli Bibliotekarzy działającego przy PBW w Warszawie ul. Gocławska 4 na rok szkolny 2003/04, 2004/05, 2005/06. Dostępny w Internecie: http://zes.pbw.waw.pl/viewpage.php?page_id=4. [Dostęp: 22 XI 2007].

⁸ Na stronach WWW np. Biblioteki Pedagogicznej Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku dostępne są zestawienia opracowane w 2005 i w 2006 roku (np. *Technologia informacyjna w oświacie w latach 1996–2005*); 23 zestawienia umieszczono na stronie Biblioteki Pedagogicznej im. Heleny Radlińskiej w Siedlcach.

⁹ Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna w Opolu.

¹⁰ Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna im. Józefa Lompy w Katowicach.

Bibliotekarze oczekują ze strony bibliotek pedagogicznych konsolidacji szkolnego środowiska bibliotekarskiego i powołania dla tego środowiska różnych form wsparcia (np. w postaci forum dyskusyjnego) dla nauczycieli zajmujących się szkolnymi centrami informacyjnymi. Potrzebne są więc szkolenia i warsztaty związane z funkcjonowaniem takich pracowni, konkursy na najlepiej zorganizowaną bibliotekę szkolną jako ogólnoprzedmiotową pracownię multimedialną, wycieczki szkoleniowe czy też pomoc w organizowaniu wystaw (A n d r z e j w - s k a, 1996, s. 98).

Biblioteki pedagogiczne pomagają wobec tego doskonalić warsztat bibliotekarski i informacyjny nauczycieli bibliotekarzy, którzy są przecież przewodnikami po świecie książki, literatury i informacji dla młodego pokolenia.

Model 3 – biblioteki pedagogiczne promują edukację czytelniczą i medialną oraz jej najlepsze rozwiązania (*best practise*)

W ciągu ostatnich lat zmianie uległ model kształcenia. Przekazywanie gotowej wiedzy w okresie budowania społeczeństwa informacyjnego już nie wystarcza. W trakcie nauki szkolnej uczniowie muszą posiadać umiejętność samokształcenia, by w przyszłości mogli uczestniczyć w edukacji ustawicznej. Ważną rolę w tym procesie powinny odegrać biblioteki pedagogiczne dysponujące czytelniami multimedialnymi, w których mogą odbywać się zajęcia z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej (prowadzone przez pracowników bibliotek szkolnych lub pedagogicznych). W pracowniach tych nauczyciele bibliotekarze mogą zdobywać nowe umiejętności informacyjne, poznawać bazy danych, serwisy informacyjne, programy komputerowe i biblioteczne, które później wykorzystają w procesie nauczania i wychowania.

Przykładowo, w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Gdańskiej Macierzy Szkolnej w Gdańsku w ramach Akademii Czytania Bajek nauczyciele przyprowadzają grupy dzieci na zajęcia, na które składają się m.in. czytanie tekstów, zabawy, piosenki, zagadki i rysowanie.

Dla nieco starszych dzieci i młodzieży lekcje biblioteczne prowadzi Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Warszawie¹¹, a dla uczniów szkół specjalnych – Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu (doskonalenie umiejętności czytania i pisanie) (R a t a j c z a k - O l s z e w s k a, 2003, s. 53–54). Tego rodza-

¹¹ W roku 2007/2008 zaproponowano następujące tematy: *Warsztat informacyjny biblioteki; Poprawne sporządzanie bibliografii załącznikowej; Sporządzanie notatek wraz z opisem dokumentu; Poszukiwania informacji na wybrany temat w wydawnictwach informacyjnych i w Internecie; Zasady korzystania z wydawnictw informacyjnych i ich wykorzystanie w nauce języków obcych (dla szkół ponadgimnazjalnych); Rola Internetowego Centrum Informacji Multimedialnej w nauce języków obcych (dla szkół ponadgimnazjalnych); Rodzaje bibliografii; Dzieje książki; Poczta i legenda Haliny Poświatowskiej, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Bolesława Leśmiana, Władysława Broniewskiego i Juliana Tuwima.*

ju lekcje biblioteczne, odbywane w bibliotekach pedagogicznych, wspomagają realizację ścieżki edukacja czytelnicza i medialna w szkole (zob. rys. 6. i 7.)¹². Lekcjom mogą towarzyszyć pokazy, warsztaty (np. budowy książki, wyszukiwania w Internecie) oraz wystawy, które przyczyniają się do rozwoju umiejętności informacyjnych dzieci i młodzieży. Niektóre z tych zajęć mogłyby być realizowane w bibliotece pedagogicznej i hospitowane przez bibliotekarzy z bibliotek pedagogicznych i szkolnych.

Ważne jest również to, że już w czasie nauki szkolnej uczniowie mogliby zapoznać się z biblioteką inną niż szkolna. Prowadzenie zajęć w bibliotekach pedagogicznych, także z zakresu użytkowania biblioteki, może zatem zapobiec zjawisku *library anxiety* – „lękowi przed biblioteką”¹³, który utrudnia korzystanie z niej. Ponieważ może on dotyczyć także nauczycieli, należy zastanowić się nad przyjmowaniem nie tylko grup uczniów, ale również zespołów nauczycielskich. Nauczycielom poszczególnych przedmiotów trzeba uświadomić rolę, jaką mogą odegrać w edukacji czytelniczej, medialnej oraz informacyjnej uczniów.

Model 4 – biblioteki pedagogiczne prowadzą systemy informacji pedagogicznej na rzecz społeczeństwa lokalnego i globalnego

Dzięki komputeryzacji procesów informacyjnych biblioteki mogą stać się ważnymi ośrodkami informacji pedagogicznej. Informacja ta uwzględnia dwa podstawowe obszary, które dotyczą informacji naukowej z pedagogiki i innych nauk pokrewnych oraz informacji praktycznej związanej z działalnością oświatowo-wychowawczą prowadzoną w szkołach (D r z e w i e c k i, 2002, s. 129). Informacja taka powinna odnosić się do „procesu kształcenia, jego organizacji, struktury, środków, metod, teorii i praktyki pedagogicznej, obejmuje także informacje na temat przystosowania programów i treści kształcenia do dokonujących się przeobrażeń technologicznych, gospodarczych i społecznych. Taka informacja potrzebna jest zainteresowanym osobom m.in. do samokształcenia, zdobycia zawodu, przekwalifikowania się, znalezienia zatrudnienia” (W a l e n d z i k, 2000, s. 8).

¹² Na stronach bibliotek pedagogicznych można także odnaleźć gotowe scenariusze zajęć edukacyjnych prowadzonych w bibliotece, np. na stronie Biblioteki Pedagogicznej w Pile konspekt *Poznajemy historię książki* dla klas 1 i 2 szkoły podstawowej; na stronie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej – lekcje pt. *Wprowadzenie do korzystania ze zbiorów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej* dla 1 klasy gimnazjum, *Procesy biblioteczne na przykładzie Wydziału Zbiorów Audiowizualnych PBW w Bielsku-Białej* dla 2 klasy gimnazjum. Mogą one stanowić pomoc w przygotowaniu własnych konspektów, ale także – gdy będą umieszczone najlepsze konspekty innych nauczycieli bibliotekarzy – promować edukację czytelniczą i medialną oraz jej najlepsze rozwiązania.

¹³ O „lęku przed biblioteką” pisała m.in. M. Świgoń (2006).

Wiele z tych postulatów przyjęto w Dolnośląskim Systemie Informacji Edukacyjnej (DSIE)¹⁴, którego celem – według informacji zamieszczonych na stronie WWW Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej – jest zorganizowanie informacji o „zbiorach bibliotek pedagogicznych partycypujących w systemie, bazach danych instytucji członkowskich¹⁵ i niebędących członkami systemu, zapewnienie użytkownikom różnorodnej informacji z zakresu edukacji wspierającej ich pracę zawodową, doskonalenie, uzyskiwanie kwalifikacji, obsługującej zainteresowania pedagogiką i naukami pokrewnymi oraz oświatą”¹⁶.

Ważnymi elementami DSIE, poza katalogiem centralnym, jest bibliograficzna baza artykułów z czasopism „Edukacja”, w której zindeksowano (od 1990 roku) czasopisma zgromadzone w Bibliotece. Ich zakres obejmuje edukację w Polsce i na świecie, teorię i praktykę pedagogiczną, dydaktykę ogólną i metodyki poszczególnych przedmiotów nauczania, psychologię, a także – w ograniczonym zakresie – inne dziedziny wiedzy (zob. rys. 8.). Z kolei bibliograficzna, częściowo adnotowana, baza „Edukacja na Dolnym Śląsku” zawiera informacje z zakresu edukacji w regionie, opracowywana zaś jest na podstawie tekstów z czasopism lokalnych i ogólnopolskich.

Dla użytkowników serwisu przygotowano ponadto zestawy linków do zasobów edukacyjnych w Internecie (jak np. Psychologia, Literatura, Religioznawstwo, Sport, Sztuka), w kilku grupach tematycznych zebrano serwisy i bazy dostępne online, uporządkowano pełnotekstowe zasoby internetowe (takie jak raporty edukacyjne, np. ministerialne, okręgowych komisji egzaminacyjnych, poszczególnych kuratoriów) oraz elektroniczne czasopisma edukacyjne (także elektroniczne wersje czasopism drukowanych). W systemie nie brakuje również baz adresowych (instytucji szkolących, edukacyjnych oraz wrocławskich bibliotek), na bieżąco aktualizowanych ogłoszeń o prowadzonych zajęciach dydaktycznych skierowanych do nauczycieli i nauczycieli bibliotekarzy. Biblioteka udostępnia ponadto informacje pedagogiczne, pochodzące z urzędów oświatowych i związanych z kształceniem, oraz serwis prasowy z wyborem artykułów dotyczących oświaty, a dostępnych w czasopismach online.

Biblioteki pedagogiczne mogą zatem tworzyć własny system informacji na podstawie nie tylko posiadanych zasobów, ale także kolekcji linków do odpowiednich dokumentów udostępnianych w Internecie, a dzięki temu mogą zarządzać rozproszonymi zasobami informacji. Warto, by bibliotekarze coraz częściej

¹⁴ Z. W o ź n i a k-L i p i ń s k a: *Rola biblioteki pedagogicznej w procesie inicjowania i wspomagania aktywności zawodowej nauczycieli bibliotekarzy – w kontekście Unii Europejskiej*. Dostępny w Internecie: http://www.bib.edu.pl/dokumenty/ref_gdansk.pdf. [Dostęp: 22 XI 2007].

¹⁵ Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna (DBP) we Wrocławiu, biblioteki filialne DBP we Wrocławiu, biblioteki będące w zespole z Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej, biblioteki będące w zespołach z powiatowymi ośrodkami doradztwa pedagogicznego, biblioteki krajowej sieci bibliotek pedagogicznych, realizujące wspólny projekt.

¹⁶ Dolnośląski System Informacji Edukacyjnej. Dostępny w Internecie: <http://www.dbp.wroc.pl/downloads/DSIE.pdf>. [Dostęp: 22 XI 2007].

nie tylko byli użytkownikami zasobów internetowych, ale sami je współtworzyli. Wydaje się jednak, że wartościowe banki adresów internetowych mogą powstawać w kooperacji bibliotek szkolnych i pedagogicznych (przyczynić się to może do umocnienia środowiska). Dlatego należy zgodzić się z propozycją, by „biblioteki w społeczności lokalnej realizowały następujące zadania: współtworzyły sieć lokalną (szkolne, publiczne, pedagogiczne, inne na poziomie społeczności lokalnej) poprzez: współtworzenie zasobów, rozdzielenie pracy i kompetencji, wspólne ustawiczne doskonalenie się; tworzyły i porządkowały na bieżąco lokalne zasoby informacyjne oraz publikowały je na regionalnej (gminnej, powiatowej) stronie WWW w formie: bibliografii regionalnej, faktografii regionalnej oraz współpracowały w ramach projektów szkolnych w zakresie tworzenia edukacyjnych i promocyjnych materiałów regionalnych; brały udział w pracach innych sieci, polskich i europejskich poprzez: inwentaryzowanie, katalogowanie polskich zasobów informacyjnych, doskonalenie ustawiczne swoich kwalifikacji, śledzenie polskich i europejskich inicjatyw korzystnych dla społeczności lokalnej; profesjonalne zarządzanie udostępnianiem informacji [...], organizowanie i wspieranie kształcenia i kształcenia ustawicznego, organizowanie wyspecjalizowanych kwerend informacyjnych” (Jackowiak - Korczyńska, 2002, s. 27). Zarządzanie informacją nie tylko w postaci tradycyjnej, ale także elektronicznej pozwoli niedługo wiele bibliotek pedagogicznych nazwać bibliotekami „hybrydowymi”.

Użytkownicy dobrze rozwiniętych zagranicznych bibliotek naukowych coraz częściej oczekują, aby dostarczano im zamówione dokumenty drogą elektroniczną. Sformułowane w 1999 roku główne zadania bibliotek uczelnianych uwzględniają priorytet dostosowanych do indywidualnych potrzeb użytkowników usług sieciowych, obejmujących m.in. interaktywny dostęp do zintegrowanych zasobów i baz danych (Piotrowska, Zając, 2002). Biblioteki pedagogiczne mogłyby skupić się na przesyłaniu użytkownikom linków do odpowiednich dokumentów funkcjonujących w Internecie.

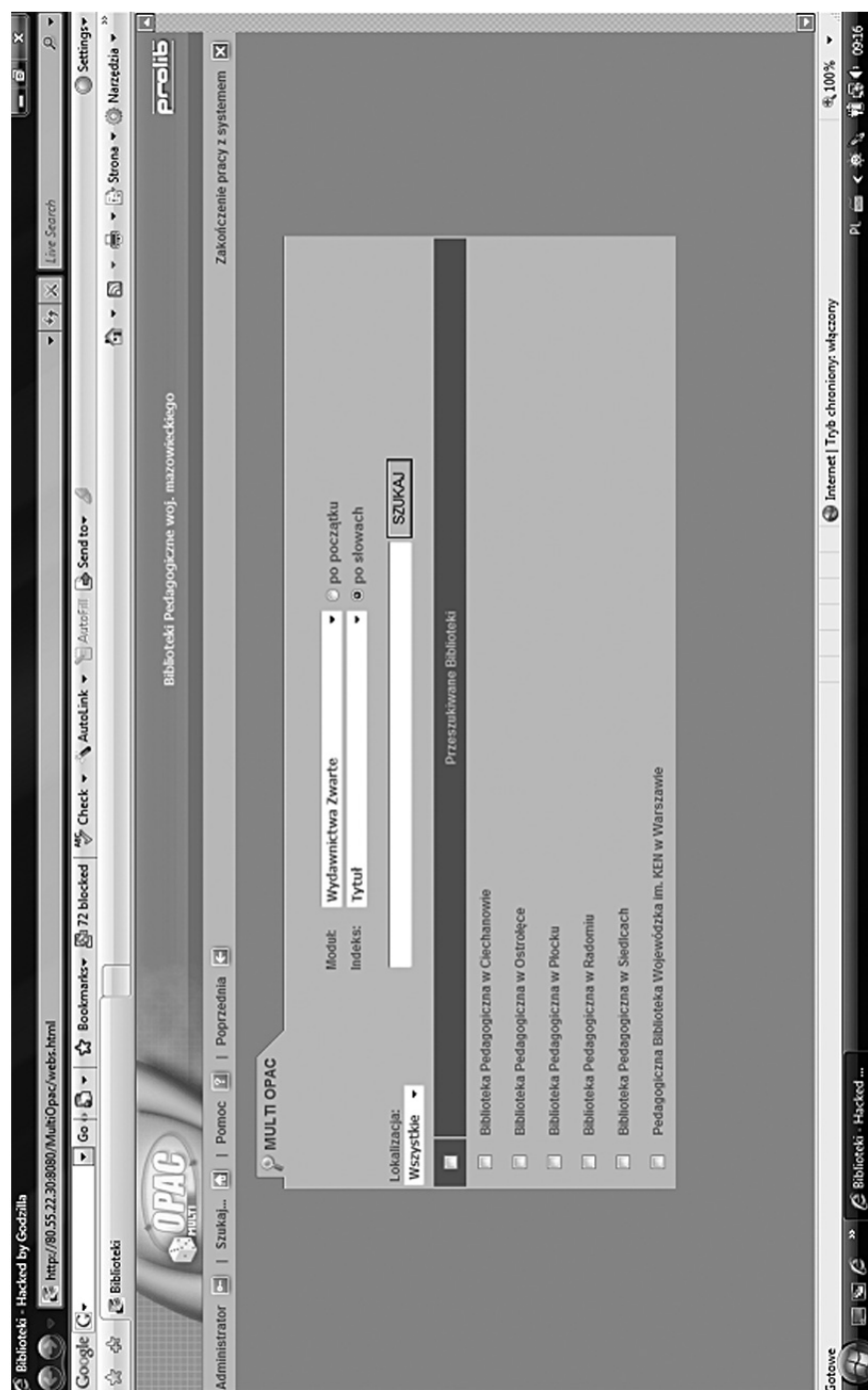
Biblioteki pedagogiczne mogą ponadto pełnić funkcje biblioteki umownie tu zwanej centralną, której zadanie polegałoby na gromadzeniu informacji o działalności wszystkich bibliotek szkolnych w najbliższym otoczeniu. Dzięki temu staną się one najbogatszymi informatoriami o oświacie w regionie i w środowisku globalnym. Biblioteki pedagogiczne powinny również umożliwiać wymianę konspektów lekcji bibliotecznych, scenariuszy różnorodnych imprez szkolnych i bibliotecznych czy zestawień bibliograficznych (Bieniaś, 1996, s. 254).

W praktyce bibliotecznej rzadko występują formy współpracy w takiej postaci, jak zaproponowane w niniejszym opracowaniu. Najczęściej przyjmują one postać hybrydową, łączą bowiem elementy przynajmniej dwóch modeli. Dobrze jeśli realizowane są modele aktywistyczne czy reaktywne. W pierwszym biblioteka aktywizuje zachowania użytkowników, natomiast w drugim – dąży się do realizacji potrzeb użytkowników (Wojciechowski, 2000, s. 20).

Nadążając za wymaganiami informacyjnymi świadomego swych potrzeb społeczeństwa, biblioteki szkolne i pedagogiczne dostosowują swe usługi do nauczycieli, studentów i uczniów. Nie można więc nie docenić roli bibliotek szkolnych i pedagogicznych nie tylko w systemie informacji pedagogicznej, ale również w ogólnym obrazie rodzącego się w Polsce społeczeństwa informacyjnego.

Bibliografia

- Andrzejewska J., 1996: *Edukacyjne funkcje bibliotek pedagogicznych*. „Roczniki Biblioteczne”, z. 1–2.
- Bieniasz E., 1996: *Model współpracy bibliotek oświatowych na przykładzie województwa rzeszowskiego*. W: *Młody czytelnik w świecie książki, biblioteki i informacji*. Red. K. Hesk a - Kwaśniewicz, I. Socha. Katowice.
- Drzewiecki M., 1991: *Biblioteka we współczesnej szkole*. Warszawa.
- Drzewiecki M., 2002: *Książka, biblioteka i informacja we współczesnym systemie edukacyjnym*. W: *Działalność Resortowego Systemu Informacji Naukowej w dobie społeczeństwa informacyjnego: materiały z II Forum Naukowej Informacji Wojskowej 20–21 listopada 2001*. Warszawa.
- Drzewiecki M., 2006: *Współczesne aspekty funkcjonowania bibliotek szkolnych i pedagogicznych w dydaktyce i wychowaniu. Problemy badawcze*. „Przegląd Biblioteczny”, z. 3.
- Jackowicz - Korczyński J., 2002: *Polskie biblioteki szkolne w pilotażowych projektach Unii Europejskiej*. W: „*Nauczanie ku przyszłości*” w szkolnym centrum informacji. Red. H. Kosętk a, H. Batorowska, B. Kamińska - Czubała. Kraków.
- Kowalczyk M., 2002: *Biblioteki pedagogiczne w nowej rzeczywistości*. „Poradnik Bibliotekarza”, nr 2.
- Pemmer Saetre T., Wilars G., oprac., 2003: *Biblioteki szkolne: wytyczne IFLA/UNESCO*. Warszawa.
- Piotrowska E., Zając R., 2002: *Witryny internetowe bibliotek pedagogicznych jako źródło informacji naukowej dla użytkowników sieci*. „Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy”, nr 9. Dostępny w Internecie: <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/38/witryny.php>. [Dostęp: 22 XI 2007].
- Ratajczak - Olszewska B., 2003: *Biblioteka pedagogiczna jako instytucja wspierająca kadrę oświatową w pracy wychowawczej i profilaktycznej: na przykładzie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu*. W: *Diagnostyka i terapeutyczna funkcja biblioteki szkolnej: Materiały konferencji Wrocław, 25–26 września 2003 r.* Red. S. Kubow. Wrocław.
- Świgoń M., 2006: *Bariery informacyjne: podstawy teoretyczne i próba badań w środowisku naukowym*. Warszawa.
- Tobolska U., 2003: *Rola biblioteki pedagogicznej na przykładzie Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu*. „Bibliotekarz”, nr 2.
- Walendzik A., 2000: *Informacja edukacyjna*. „Poradnik Bibliotekarza”, nr 9.



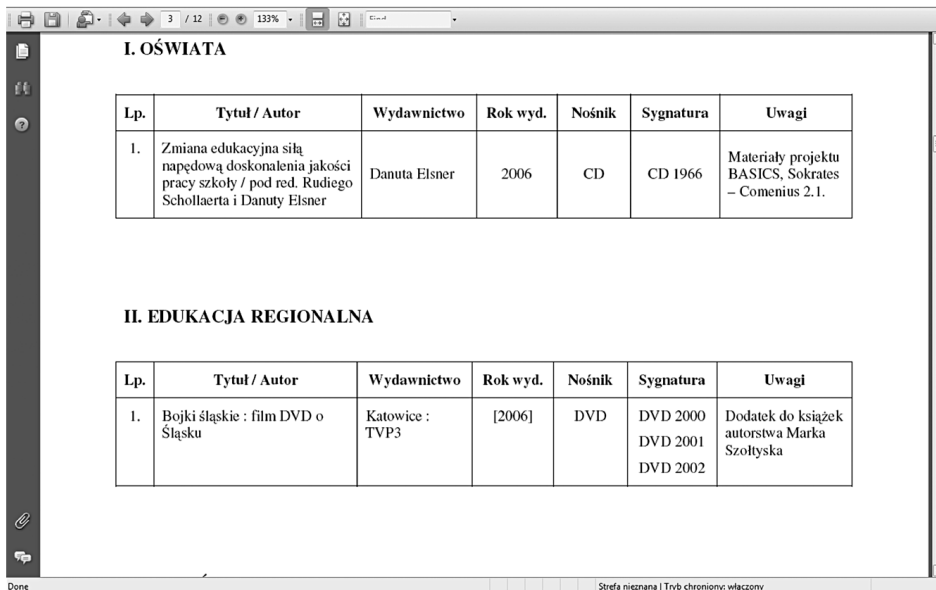
Rys. 1

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Komisji Edukacji Narodowej w Warszawie. MultiOPAC. Dostępny w Internecie: <http://80.55.22.30:8080/MultiOpac/webs.html>. [Dostęp: 22 XI 2007].



Rys. 2

Biblioteka Pedagogiczna Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku. Kartoteki. Dostępny w Internecie: http://biblioteka.bialystok.edu.pl/bazy_danych/kartoteki.htm. [Dostęp: 22 XI 2007].



Rys. 3

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach. Nowe nabytki Wydziału Zbiorów Specjalnych – Audiowizualnych: styczeń–czerwiec 2007 r. Oprac. C. Kontny. Dostępny w Internecie: http://www.pbw.katowice.pl/v2/nawosci/av/nab_av01-07.pdf. [Dostęp: 22 XI 2007].

WARUNKI KORZYSTANIA

AKTUALNOŚCI

KURIEREK NOWOŚCI

STRUKTURA

ZBIORY

CZASOPISMA

DZIAŁALNOŚĆ

HISTORIA

PROPOZYCJA ZAKUPU

INTERNETOWE CENTRUM

PRZETARGI PUBLICZNE

LINKI



Biblioteka jest finansowana ze środków Województwa Mazowieckiego



Edukacja czytelnicza i medialna

Zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 1984-2002

Zbiory zwarte

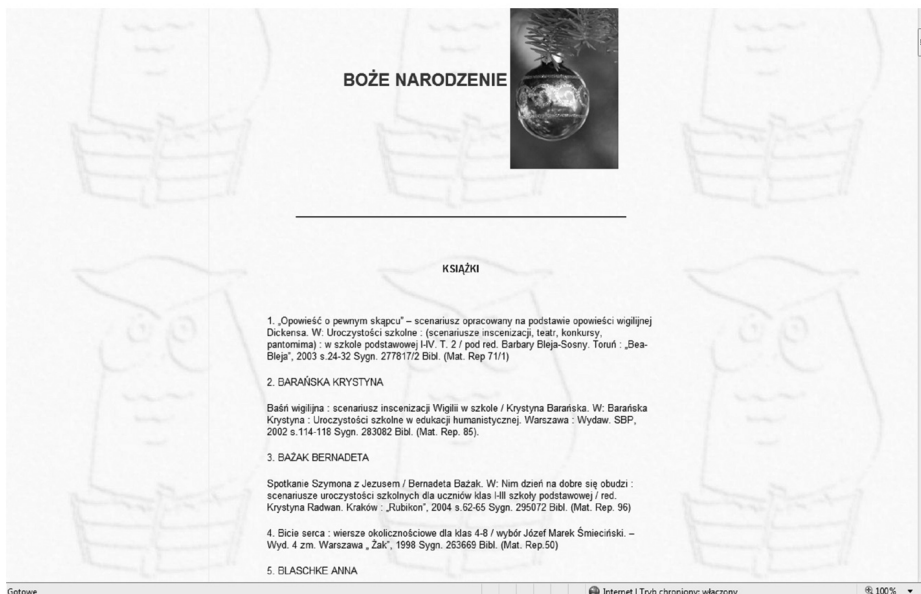
1. Drama na lekcjach przysposobienia czytelniczego i informacyjnego w szkole podstawowej / Alicja Maciejek. - Łódź : Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, 1996
2. Edukacja czytelnicza i informacyjna : podręcznik dla uczniów liceum technicznego / Elżbieta Zeman. - Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1999
3. Edukacja czytelnicza i medialna : poradnik dla nauczycieli bibliotekarzy / Wiesława Papierska, Barbara Tomkiewicz. - Warszawa : Sukurs, 2000
4. Edukacja czytelnicza i medialna w szkole podstawowej i gimnazjum : poradnik dla nauczycieli realizujących ścieżki międzyprzedmiotowe / Ewa Grodecka, Hanna Sokółowska. - Lublin : Sukurs, cop. 2000
5. Edukacja medialna i czytelnicza : poradnik : gimnazjum 1-3 / Teresa Rawicka. - Toruń : Bea-Bleja, [1999]
6. Edukacja medialna i czytelnicza : poradnik : szkoła podstawowa 4-6 / Teresa Sawicka. - Toruń : Bea-Bleja, [1999]
7. Edukacja medialna i czytelnicza w gimnazjum 1-3 : program / Teresa Rawicka. - Toruń : Bea-Bleja, [2003?]
8. Lekcje biblioteczne wg programu szkoły podstawowej „Przysposobienie czytelnicze i informacyjne” : materiały pomocnicze dla nauczycieli bibliotekarzy / pod red. Bożeny Krawczykowej, Elżbiety Rawickiej, Czesławy Sobkiewicz. - Warszawa : Instytut Kształcenia Nauczycieli im. Władysława Spasowskiego, 1984
9. Program nauczania edukacji czytelniczej i medialnej : szkoła podstawowa kl. 4-6 i gimnazjum kl. 1-3 / Mariusz Kąkolewicz, Józef Pielachowski. - Poznań : eMPI2, 1999
10. Program Partner : edukacja czytelnicza i medialna (negocjacje, prezentacja, komunikacja, reklama, public relation) : liceum profilowane / Ewa Nowel. - Kielce : Wydaw. Pedagogiczne ZNP, 2002
11. Przysposobienie czytelnicze i informacyjne dzieci w młodszej wieku szkolnym : opracowanie - materiały / pod red. Krystyny Pogodzińskiej. - Poznań : Oddział Doskonalenia Nauczycieli, 1987
12. Przysposobienie czytelnicze i informacyjne w szkole podstawowej / Krystyna Damps, Maria Marciszewska, Teresa Ciska. - Płock : Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, 1996
13. Przysposobienie czytelnicze i informacyjne w szkole podstawowej : poradnik dydaktyczno-wychowawczy / Bronisława Pytlarz, Józef Stefan, Magdalena Szczecińska. - Warszawa : Oddział Doskonalenia Nauczycieli, 1985
14. Przysposobienie czytelnicze i informacyjne w szkole podstawowej : poradnik nauczyciela / Józef Pielachowski. - Warszawa : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, 1986
15. Przysposobienie czytelnicze i informacyjne w szkole średniej : materiały pomocnicze dla nauczycieli bibliotekarzy / Krystyna Chaciewicz. -

Gotowe

Internet | Tryb chroniony: włączony

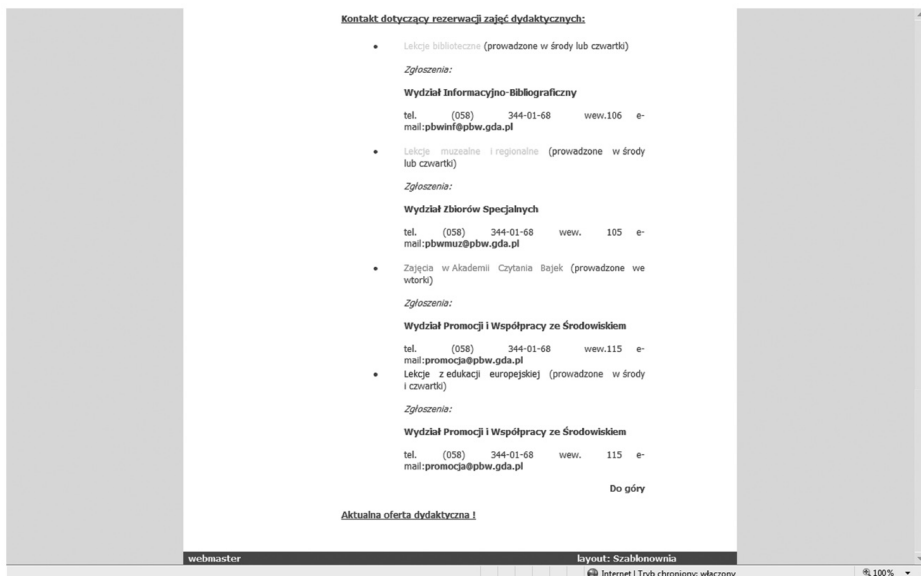
100%

Rys. 4
Biblioteka Pedagogiczna im. Heleny Radlińskiej w Siedlcach. Edukacja czytelnicza i medialna. Zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 1984-2002. Oprac. J. Osinska-Kurek, M. Percińska. Dostępny w Internecie: <http://www.siedlce.bib.edu.pl>. [Dostęp: 22 XI 2007].



Rys. 5

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi. Boże Narodzenie. Dostępny w Internecie: <http://www.pbw.lodz.pl/bozenarodzenie.htm>. [Dostęp: 22 XI 2007].



Rys. 6

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Gdańskiej Macierzy Szkolnej w Gdańsku. Oferta Dydaktyczna Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku. Dostępny w Internecie: <http://www.pbw.gda.pl/szkolenia.html>. [Dostęp: 22 XI 2007].

**Wprowadzenie do korzystania ze zbiorów
Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej.**
Konspekt lekcji bibliotecznej dla 1 klasy gimnazjum

Czas trwania: 1 god.

Cele ogólne: Przygotowanie do korzystania z różnych źródeł informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń zna:

1. Organizację PBW w Bielsku-Białej, rodzaj gromadzonych zbiorów i ich tematykę.
2. Podstawowy warsztat informacyjny PBW.
3. Główne punkty regulaminu wypożyczalni i czytelnia PBW.
4. Zasady korzystania z komputerowej bazy danych.

Uczeń potrafi:

1. Korzystać ze zbiorów biblioteki i wyszukiwać potrzebne informacje w katalogach tradycyjnych i komputerowej bazie bibliotecznej "Książki".
2. Wypisać rewers do wypożyczalni lub czytelnia.

Cele wychowawcze:

1. Kształcenie prawidłowych nawyków zachowania się w bibliotece (zachowanie cichość, kultura osobista w kontakcie z bibliotekarzem i innymi czytelnikami).
2. Zwroć uwagę na szczególne zasady korzystania ze zbiorów biblioteki: stosowanie się do regulaminu i poszanowanie wypożyczonych materiałów.
3. Odpowiednie zachowanie w czytelni.

Metody pracy: Pogadanka, pokaz, ćwiczenia

Formy pracy: Zbiorowa, praca w małych grupach.

Środki dydaktyczne: Katalogi, alfabetyczny i rzeczowy, komputerowa baza biblioteczna "Książki", zestawy ćwiczeń.

Przebieg lekcji:

1. Wstęp - pogadanka

Bibliotekarz krótko charakteryzuje wydział i filie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej. Omawia zakres tematyczny gromadzonych zbiorów, charakteryzuje grupy czytelników korzystających z biblioteki. Podkreśla, iż wszyscy zainteresowani mają możliwość korzystania z czytelni, również uczniowie gimnazjów i szkół średnich.

2. Część zasadnicza

2.1. Pogadanka

Prowadzący omawia zasady korzystania z wypożyczalni i główne punkty jej regulaminu: zasady wypożyczania, opłaty za wystawienie lub przedłużenie karty bibliotecznej, opłaty za przetwarzanie lub zniszczenie książek, a także za wydanie upomnienia, zasady wypożyczeń międzybibliotecznych i wypożyczeń dla czytelników zamiejscowych.

2.2. Pogadanka i pokaz

Bibliotekarz zapozna uczniów z tradycyjnymi źródłami informacji - katalogami kartkowymi. Odwołanie potrzebnej książki (książek) może przebiegać w różny sposób, w zależności jakiego tematu poszukujemy. Wszystkie miejsca, w których odnajdujemy potrzebne informacje o książkach lub innych materiałach bibliotecznych nazywamy źródłami bibliotecznymi.

Źródła biblioteczne możemy podzielić na tradycyjne i komputerowe.

Gotowe

Rys. 7

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Bielsku-Białej. Wprowadzenie do korzystania ze zbiorów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej. Konspekt lekcji bibliotecznej dla 1 klasy gimnazjum. Oprac. M. Czub. Dostępny w Internecie: <http://www.pbw.bielsko.pl/konspl.htm>. [Dostęp: 22 XI 2007].



[Wybierz bazę, katalog](#) | [Indeksy](#) | [Wyszukiwanie](#) | [Lista publikacji](#) | [Historia wyszukiwań](#) | [Koszyk](#) | [Koniec sesji](#) | [Autoryzacja](#) | [Konto](#) | [Komentarze](#) | [Pomoc](#) | [Opcje](#) | [ALEPH Polska](#) | [Strona DBP](#)

EDUKACJA artykuły

Witamy w katalogach i bazach dolnośląskich bibliotek pedagogicznych

Menu w górnej ramce:

Wybierz bazę, katalog

Indeksy

Wyszukiwanie

- przeglądanie kartotek autorów, tytułów, haseł przedmiotowych i innych
- wyszukiwanie za pomocą słów pochodzących z rekordów

Lista publikacji

- wyświetlenie rezultatów ostatniego wyszukiwania

Historia wyszukiwań

- operacje na zestawach rekordów stworzonych w poprzednich wyszukiwaniach

Koszyk

- wyświetlenie lub wysłanie wybranych opisów publikacji pocztą elektroniczną

Koniec sesji

- unieważnienie autoryzacji sesji czytelnika i powrót do strony głównej

Drugi rząd menu w górnej ramce:

Autoryzacja

- autoryzacja sesji czytelnika w celu dostępu do danych konta bibliotecznego

Konto

- wyświetlenie stanu konta czytelnika

Komentarze

- wysłaj do nas komentarze i sugestie

Pomoc

- szczegółowe informacje jak korzystać z systemu

Opcje

- określenie sposobu prezentacji danych

ALEPH Polska

- strona internetowa dystrybutora systemu

Strona DBP

- strona internetowa Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu

Copyright © 2000 Eri Libris Ltd.

Internet | Tryb chroniony: włączony

100%

Rys. 8

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu. EDUKACJA artykuły. Dostępny w Internecie: <http://83.17.188.166/ALEPH/MX5JRM1V3ERH-4397PIE9MVG5X24953NNC5AV63IYJQ8A8YM4P-04214/file/start-0>. [Dostęp: 22 XI 2007].